

Menselijke factor essentieel bij valbeveiliging

Onlangs promoveerde Peter van der Linden, directeur van het dakdekkerbedrijf A. van der Linden bv uit Zwijndrecht, bij Apply Opleidingen tot veiligheidskundige. Zijn eindwerk had tot doel te komen tot eenduidige (bedrijfseigen) standaardprocedures waarmee per situatie het vereiste beveiligingsniveau voor de dakdekker kan worden bereikt.

Het eindwerk van Van der Linden heeft als titel: *Opzetten standaardprocedures voor veilig werken op daken tijdens specifieke werkzaamheden van beperkte aard en omvang*. Bij grote projecten wordt dikwijls een RI&E uitgevoerd, maar bij het uitvoeren van een aantal specifieke werkzaamheden van beperkte aard en omvang is vaak niet duidelijk, of niet duidelijk gedocumenteerd, hoe het minimaal vereiste beveiligingsniveau wordt vastgesteld. Het stroomschema uit het A-blad wordt in dit eindwerk vertaald naar een keuzemenu, waarbij per situatie wordt verwezen naar een voor die situatie

specifiek Veiligheids- en Gezondheidsplan, wat in het kader van het eindwerk is betiteld als VGW-plan om verwarring met het V&G-plan te voorkomen.

Een dakdekker dient voorafgaand aan het werk een 'Risico Inventarisatie Kortdurende Werkzaamheden' in te vullen, zodat hij weet welk VGW-plan van toepassing is. De betreffende dakdekker is daarmee per situatie bekend met de risicoanalyse en de te nemen maatregelen. Met het invullen van het formulier voorafgaand aan de werkzaamheden wordt niet alleen een bewustwording bereikt, maar ook wordt hiermee vastgelegd hoe tot de keuze voor de eventueel genomen veiligheidsmaatregelen is gekomen, waarmee de keuze controleerbaar is voor de werkgever en de Arbeidsinspectie.

Is een dak gevaarlijk?

De menselijke factor is volgens Van der Linden allesbepalend voor de veiligheid, maar deze wordt bij de handhaving volledig over het hoofd gezien. "Een dak is niet gevaarlijk," zegt hij. "Ik heb nog nooit een dak gezien dat de dakdekker naar beneden heeft gegooid. Het menselijk handelen kan (het werken op) een dak echter wél risicovol maken; zoals ook een koffiekopje als gevolg van menselijk handelen een gevaarlijk object kan worden. Het gaat er dus primair om hoe de dakdekker zich op het dak gedraagt."

Er zijn meerdere mogelijke oorzaken aan te wijzen voor onveilig gedrag. De belangrijkste factor is het gebrek aan bewustzijn van de risico's. Van der Linden: "Momenteel wordt nog te vaak even snel een werkje uitgevoerd, waar snel links en rechts wordt gekeken of de Arbeidsinspectie het niet ziet. Probleem hieraan is naar mijn mening niet eens zozeer dat het werk zonder veiligheidsmaatregelen wordt uitgevoerd, want het dak is op zichzelf niet gevaarlijk.

Probleem is dat de dakdekker zich niet op de hoogte heeft gesteld van de mogelijke risico's en zich daardoor onvoldoende bewust is van de situatie waarin hij werkt. Het is dus allereerst van belang dat de dakdekker nadenkt over de eventuele risico's, voordat hij aan het werk begint. Hiertoe heb ik een map ontwikkeld met vijf verschillende VGW-plannen (voor de vijf verschillende situaties zoals die naar voren komen uit de stroomschema's in het A-blad), die samen met de standaard Risico Inventarisatie Kortdurende Werkzaamheden op het Dak het Plan van Aanpak voor die specifieke werksituatie vormen."

Voor de ontwikkeling van deze documentatie heeft Van der Linden gebruik gemaakt van de reeds bestaande VGW-plannen zoals die worden gebruikt door collegabedrijf J. de Kluyster Dakbedekkingen uit Rhoon. Dit bedrijf werkt al jaren met het systeem. De dakdekker wordt op deze manier gedwongen om elke situatie op zijn eigen merites te beoordelen. De procedures voor het veilig werken tijdens deze specifieke werkzaamheden worden dus telkens opnieuw doorlopen; hiermee komt een verscherpte bewustwording inzake veilig werken tot stand. Omdat de keuzes op schrift worden gezet, wordt de werkgever in de gelegenheid gesteld eventueel corrigerend op te treden. En hierdoor wordt ook voor de Arbeidsinspectie inzichtelijk gemaakt hoe tot bepaalde keuzes is gekomen.

"Het gedrag van de dakdekker wordt natuurlijk ook door andere factoren bepaald, die minder goed in de hand zijn te houden," aldus Van der Linden. "Werkdruk en stress zijn er bijvoorbeeld dikwijls oorzaak van dat men soms te gehaast is en daardoor onveilige handelingen verricht. Het is dan ook nooit voor 100% te voorkomen dat een ongeluk plaatsvindt. Maar met het gebruik van het VGW-plan wordt het risico hierop wel tot een minimum gereduceerd."

Handhaving

Van der Linden: "De menselijke factor is naar mijn mening een belangrijkere factor in het veilig werken op daken dan de vraag of er veiligheidsmaatregelen op het dak zijn genomen of niet. Het gaat er om dat een dakdekker zich bewust is van de risico's. Waar mogelijk dient hij veiligheidsvoorzieningen aan te brengen; maar er zijn ook situaties denkbaar dat het gevaarlijker is deze voorzieningen aan te brengen dan om het (kortdurende) werk zonder deze voorzieningen uit te voeren. Met het aanbrengen van

dakbedekkingsbedrijf
A. v.d. Linden b.v.

Risico Inventarisatie Kortdurende Werkzaamheden op het Dak:
 Werkadres: Bon:
 Dakdekker: d.d.:

Lees onderstaande vragen zorgvuldig voor het betreden van het dakvlak!
 Komt u uit bij O.K. dan hoeft u geen verdere voorzieningen te treffen.

Beoordeel of er bijzondere risico's zijn !!
 Is dit niet het geval loopt u door de vragenlijst en komt u beslist uit bij een VGW-plan wat correspondeert met één van de standaard VGW-plannen welke in uw bezit zijn.

INVULLEN VERPLICHT!

A) Is permanente collectieve voorziening aanwezig in de vorm van 1 of 1+ hoge bordsteuning of halveer?	ja	O.K.
	nee	ga door naar B)
B) Is het dak lager als 2,5 meter hoog en zijn er geen bijzondere gevaren?	ja	O.K.
	nee	ga door naar C)
C) Moeten er werkzaamheden verricht worden binnen 2 meter van de dakrand?	ja	ga door naar F)
	nee	ga door naar D)
D) Moeten er werkzaamheden verricht worden binnen 4 tot 2 meter van de dakrand?	ja	ga door naar F)
	nee	ga door naar E)
E) Moeten er werkzaamheden verricht worden verder als 4 meter van de dakrand?	ja	de VGW plan 1
	nee	
F) Betreffen de werkzaamheden: dakinspectie, dakzonnepanelen, periodiek terugzend onderhoud reparaties, (het geheel verspreiden) plaatsen collectieve voorzieningen	na vraag D	ja: zie VGW plan 2 na: zie VGW plan 3
	na vraag C	ja: zie VGW plan 4 na: ga door naar G)
G) Betreffen de werkzaamheden: op een hoogte tussen de 2,5 en 10 meter een dak kleiner dan 20 m²	ja	ga door naar H)
	nee	zie VGW plan 5
H) Moet je de handeling op minder dan 10 dezelfde plaatsen uitvoeren?	ja	zie VGW plan 4
	nee	ga door naar I)
I) Vindt de handeling aanvullend plaats op andere activiteiten op het dak?	ja	zie VGW plan 5
	nee	zie VGW plan 6

Zijn er naar uw mening bijzondere risico's bij de uitvoering van het werk?
 ja: zie notitie!
 nee: O.K.

Notitie: ... Achter in het boekje met VGW-plannen is een handzame lijst toegevoegd met voorzieningen om mogelijke risico's te beperken of weg te nemen.

Extra genomen maatregelen om het veilig werken op dit project uit te kunnen voeren!

Deze risicoinventarisatie dient te worden ingeleverd met de werkbrieven.

veiligheidsvoorzieningen introduceert men weer andere risico's. De handhaving zou hier wat mij betreft op aangepast dienen te worden. Ik vind dat momenteel te eenzijdig wordt gecontroleerd op het al dan niet aanwezig zijn van veiligheidsvoorzieningen, zonder rekening te houden met de betreffende situatie. Belangrijker is of de dakdekker zich bewust is van de risico's van de situatie en alle factoren heeft meegewogen om te komen tot de meest veilige manier van werken."

"Vanzelfsprekend moeten waar mogelijk veiligheidsvoorzieningen worden gebruikt," aldus Van der Linden. "In de handhaving wordt echter geen rekening gehouden met situaties waarin het aanbrengen van de veiligheidsvoorzieningen meer risicovolle situaties met zich meebrengt dan wanneer je die voorzieningen achterwege zou laten. Vergelijk het met autorijden. Wanneer je in de auto stapt, kijk je automatisch in je spiegels. Dat is een situatie waar we naartoe moeten: dat dakdekkers als vanzelf veilig handelen. Zo moet je ook je veiligheidsgordel omdoen, en je aan de maximum snelheid houden – en dat is allemaal niet voor niets. Maar er zijn ook situaties denkbaar waarbij het veiliger is om even de maximum snelheid te overschrijden – en dat is in de verkeersregelgeving ook toegestaan. De Arbeidsinspectie fungeert nog teveel als 'mobiele flitspaal', er wordt in het geheel geen rekening gehouden met de betreffende situatie, en de vraag of de dakdekker de risico's heeft afgewogen."

Het eindwerk van Peter van der Linden ligt momenteel bij de branchevereniging VEBIDAK ter nadere bestudering.